

Συνέδρια της Ελληνικής Επιστημονικής Ένωσης Τεχνολογιών Πληροφορίας & Επικοινωνιών στην Εκπαίδευση

Τόμ. 1 (2016)

10ο Πανελλήνιο και Διεθνές Συνέδριο «Οι ΤΠΕ στην Εκπαίδευση»

10^ο
Πανελλήνιο & Διεθνές Συνέδριο
Οι ΤΠΕ στην
Εκπαίδευση
www.hcicte2016.etpe.gr

80
Πανελλήνιο Συνέδριο
Διδακτική της
Πληροφορικής
www.didinfo2016.etpe.gr

23-25
Σεπτεμβρίου 2016
Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
Συνεδριακό Κέντρο "Κάρολος Παπούλιας"

Πανεπιστήμιο
Ιωαννίνων
Σχολή Επιστημών Αγωγής
Τμήμα Μπχ. Ηλεκτρονικών
Υπολογιστών & Πληροφορικής

ΕΠΠΕ
Ελληνική Επιστημονική Ένωση
Τεχνολογιών Πληροφορίας &
Επικοινωνιών στην Εκπαίδευση

Όταν κοιτάς από ψηλά, μοιάζει η Ευρώπη με
ζωγραφιά

Αλεξάνδρα Κατσούλη, Ευδοκία Κουρελέα

Βιβλιογραφική αναφορά:

Κατσούλη Α., & Κουρελέα Ε. (2022). Όταν κοιτάς από ψηλά, μοιάζει η Ευρώπη με ζωγραφιά. *Συνέδρια της Ελληνικής Επιστημονικής Ένωσης Τεχνολογιών Πληροφορίας & Επικοινωνιών στην Εκπαίδευση*, 1, 283–291. ανακτήθηκε από <https://eproceedings.epublishing.ekt.gr/index.php/cetpe/article/view/3834>

Όταν κοιτάς από ψηλά, μοιάζει η Ευρώπη με ζωγραφιά

Αλεξάνδρα Κατσούλη, Ευδοκία Κουρελέα
alexandrakatsouli@yahoo.gr, e.kourelea@yahoo.com
Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση

Περίληψη

Σκοπός της συμμετοχής μας στο Πρόγραμμα Teachers4Europe ήταν να παρακινήσουμε τους μαθητές μας να γίνουν μικροί εξερευνητές πρόθυμοι να ταξιδέψουν νοερά από χώρα σε χώρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, εξερευνώντας τα πιο σημαντικά πολιτιστικά ορόσημα και μνημεία κάθε χώρας, να έρθουν σε επαφή με εξέχουσες προσωπικότητες από το επιστημονικό, καλλιτεχνικό αλλά και αθλητικό ευρωπαϊκό προσκήνιο, να «γευτούν» την παραδοσιακή κουζίνα και ταυτόχρονα να αποκομίσουν βασικές γνώσεις για την ιστορία και τη δομή του ευρωπαϊκού οικοδομήματος σε μια προσπάθεια να γίνουν κοινωνοί των αξιών που προωθεί η Ευρωπαϊκή Ένωση. Μέσα από βιωματικές παιδαγωγικές τεχνικές και την αξιοποίηση της Τεχνολογίας, οι μαθητές συμμετείχαν σε πολλές δημιουργικές και ευχάριστες δραστηριότητες όπως βιωματικά εργαστήρια με παιχνίδια συνεργασίας και διαχείρισης ομάδας, προετοιμασία και παρουσίαση ατομικής εργασίας (πόστερ), ομαδική εικονογράφηση του ταξιδιού τους, αναζήτηση και συλλογή πληροφοριών στο διαδίκτυο, αλλά και αξιοποίηση των πληροφοριών αυτών για την ομαδική κατασκευή ενός επιτραπέζιου παιχνιδιού. Συνεπώς, μέσα από ένα κλίμα παιχνιδιού και περιπέτειας, οι μαθητές απέκτησαν γνώσεις σχετικά με το οικοδόμημα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ανέπτυξαν δεξιότητες συνεργασίας, επικοινωνίας και κατανόησης του άλλου σε επίπεδο ομάδας, βελτίωσαν τις διαπροσωπικές τους σχέσεις, μαθαίνοντας στην ουσία βιωματικά πώς είναι να είμαστε ενωμένοι στην πολυμορφία μας.

Λέξεις κλειδιά: Teachers4Europe, παιχνίδι, ευρωπαϊκή ταυτότητα

Εισαγωγή

Αναμφισβήτητα, μέσα στο πλαίσιο της εκπαιδευτικής διαδικασίας αποτελεί επιτακτική ανάγκη η επίγνωση εκ μέρους των μαθητών της ευρωπαϊκής τους ταυτότητας καθώς και η προαγωγή της διαπολιτισμικής συνειδητοποίησης μέσα από την κατανόηση της διαφορετικότητας, της πολυμορφίας και της αξίας των Ευρωπαϊκών πολιτισμών. Είναι απαραίτητο οι μαθητές να εξοικειωθούν με την ύπαρξη του θεσμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης, της οποίας ο πρωταρχικός σκοπός δημιουργίας της ήταν η ειρήνη και η ευημερία των κρατών-μελών της, να γνωρίσουν τους εμπνευστές της Jean Monnet και Robert Schuman καθώς και να αποκτήσουν στάσεις και συμπεριφορές που προωθούν και ενισχύουν τις ευρωπαϊκές αρχές της ισότητας και της αλληλεγγύης, της αποδοχής και του σεβασμού της διαφορετικότητας καθώς και της μείωσης των προκαταλήψεων και της ξеноφοβίας. Άλλωστε, η διαμόρφωση στάσεων συμπεριφοράς και αξιών, η ανάπτυξη της εθνικής και ευρωπαϊκής συνείδησης και η καλλιέργεια δεξιοτήτων για ενεργό συμμετοχή στα κοινωνικά και πολιτικά δρώμενα μιας δημοκρατικής κοινωνίας αποτελούν κάποιους από τους σκοπούς του Προγράμματος Σπουδών (ΔΠΠΣ, 2002) οι οποίοι επιτυγχάνονται με τη διαθεματική προσέγγιση. Προς αυτόν τον σκοπό, συνδέθηκε το Ευρωπαϊκό αυτό Πρόγραμμα με το Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών του σχολείου μέσα από τα μαθήματα της Γλώσσας, της Ιστορίας, της Γεωγραφίας, της Αγγλικής Γλώσσας, των Τ.Π.Ε. καθώς και των Εικαστικών μετατρέποντας με αυτόν τον τρόπο την εξερεύνηση των μαθητών στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε ένα ενδιαφέρον και περιπετειώδες ταξίδι.

Επιπρόσθετα, καθ' όλη τη διάρκεια της δράσης ενθαρρύνθηκε η ενεργητική συμμετοχή των μαθητών μέσα από δραστηριότητες βιωματικού χαρακτήρα. Συνεπώς, μέσα από έναν βιωματικό τρόπο ανακάλυψης και διερεύνησης πληροφοριών με τη χρήση του διαδικτύου αλλά και έντυπου υλικού οι μαθητές εντόπισαν τις ομοιότητες αλλά και διαφορές μεταξύ των λαών σε θέματα που αφορούν τον πολιτισμό τους, επισκέφθηκαν νοερά και εξερεύνησαν τα πολιτιστικά μνημεία των κρατών-μελών τα οποία αντικατοπτρίζουν την ιστορία αλλά και τον πολιτισμό τους αλλά και είχαν την ευκαιρία να γνωρίσουν εξεχουσες μορφές και προσωπικότητες οι οποίες διέπρεψαν στην ευρωπαϊκή σκηνή και στιγματίσαν θετικά την πολιτιστική της πορεία.

Εν κατακλείδι, η περιήγηση των μαθητών σε διάφορες χώρες της Ε.Ε. μέσω των διαδραστικών παιχνιδιών οδήγησε στη συλλογή και καταγραφή των καινούριων πληροφοριών που απέκτησαν σχετικά με τις χώρες που εξερεύνησαν και εκ των υστέρων στην αξιοποίηση αυτών των γνώσεων, σχεδιάζοντας ένα επιτραπέζιο παιχνίδι. Με αυτόν τον τρόπο, οι μαθητές αποπειράθηκαν να μεταλαμπαδεύσουν τις γνώσεις τους και στους υπόλοιπους συμμαθητές τους με ένα δημιουργικό και ευχάριστο τρόπο. Ως επιστέγασμα όλων των δραστηριοτήτων, οι μαθητές αποτύπωσαν το μοναδικό αυτό ταξίδι τους σε μια προσωπική τους αφίσα παρουσιάζοντας ο καθένας ξεχωριστά τις εντυπώσεις από τη χώρα που εξερεύνησε αλλά και εκ των υστέρων συνεργάστηκαν σε ομάδες και εικονογράφησαν μια ομαδική αφίσα με τίτλο «Οι αναμνήσεις του δικού μας ταξιδιού», εκφράζοντας με αυτόν τον τρόπο τις εντυπώσεις και τα συναισθήματα που βίωσαν.

Σκοπός-στόχοι

Βασικός σκοπός του Προγράμματος είναι να εξοικειωθούν οι μαθητές με το θεσμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης καθώς και τους οραματιστές του Ευρωπαϊκού Οικοδομήματος, να καλλιεργήσουν την εθνική αλλά και την ευρωπαϊκή τους συνείδηση και να εξερευνήσουν τα πολιτιστικά ορόσημα των κρατών-μελών της. Όσον αφορά τους συγκεκριμένους στόχους της δράσης μπορούμε να τους κατατάξουμε σε γνωστικούς, στόχους σε επίπεδο ανάπτυξης δεξιοτήτων, σε επίπεδο στάσεων, σε επίπεδο χρήσης των Τ.Π.Ε., καθώς και στόχους σε επίπεδο συναισθημάτων.

Όσον αφορά τους γνωστικούς στόχους, οι μαθητές θα είναι ικανοί να γνωρίσουν το θεσμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τους βασικούς αντιπροσώπους της καθώς και την ανάγκη δημιουργίας της. Ταυτόχρονα, θα μπορούν να εντοπίσουν τα κράτη-μέλη τα οποία αποτελούν την Ευρωπαϊκή Ένωση καθώς και τα κύρια χαρακτηριστικά τους όπως γεωγραφική θέση, έκταση, πληθυσμό, πρωτεύουσα, νόμισμα και ομιλούμενη γλώσσα. Επιπρόσθετα, θα είναι σε θέση να αποκτήσουν βασικές γνώσεις για τους λαούς της Ευρώπης, την τοπική κουζίνα τους και διαπρεπείς προσωπικότητες στο ευρωπαϊκό προσκήνιο. Επιπλέον, θα είναι ικανοί να εντοπίσουν ομοιότητες και διαφορές μεταξύ των λαών και να συνειδητοποιήσουν ότι μπορεί να υπάρχουν κοινές πολιτισμικές ρίζες καθώς και κοινές αξίες που τους ενώνουν αλλά και στοιχεία που τους διαφοροποιούν και τους κάνουν μοναδικούς. Παράλληλα, θα μετατραπούν σε ταξιδιώτες και θα εξερευνήσουν αξιοθέατα διαφόρων ευρωπαϊκών χωρών και θα εξοικειωθούν με τις χώρες, τις πρωτεύουσές τους καθώς και τις ευρωπαϊκές αξίες και ιδανικά στην αγγλική γλώσσα.

Αναφορικά με τους στόχους σε επίπεδο δεξιοτήτων, οι μαθητές θα είναι ικανοί να αναπτύξουν δεξιότητες ομαδικής συνεργασίας και επικοινωνίας στην προσπάθειά τους να συλλέξουν και να επεξεργαστούν πληροφορίες σχετικά με την Ε.Ε. καθώς και να αναζητήσουν, να εντοπίσουν και να καταγράψουν ενδιαφέροντες κατ' αυτούς πληροφορίες σχετικά με τις χώρες της Ε.Ε. μέσα από μία ποικιλία διαφορετικών πηγών και ερευνώντας να ανακαλύψουν τη γνώση.

Όσον αφορά τους στόχους σε επίπεδο στάσεων, οι μαθητές θα καταστούν ικανοί να συνειδητοποιήσουν την πολυμορφία και πολύ-πολιτισμικότητα της Ε.Ε. και την ανάγκη σεβασμού των διαφορετικών πολιτισμών αλλά και να καλλιεργήσουν την εθνική και ευρωπαϊκή τους συνείδηση. Επιπλέον, θα μπορέσουν να αντιληφθούν την ανάγκη συνύπαρξης και συνεργασίας των λαών της Ευρώπης προασπίζοντας ταυτόχρονα τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τους καθώς και να αποδεχτούν και να σεβαστούν τη διαφορετικότητα και να αποβάλλουν οποιοδήποτε συναισθημα ξενοφοβίας.

Επιπρόσθετα, τέθηκαν και στόχοι σε επίπεδο χρήσης των Τ.Π.Ε. Μέσω αυτής της δράσης, οι μαθητές θα είναι ικανοί να πλοηγηθούν σε χώρες της Ε.Ε. με το λογισμικό της Google Earth καθώς επίσης να αντλήσουν πληροφορίες από την ηλεκτρονική εγκυκλοπαίδεια και να περιηγηθούν στις επίσημες ιστοσελίδες της Ε.Ε. παίζοντας διάφορα διαδραστικά εκπαιδευτικά παιχνίδια. Επίσης, θα μπορέσουν να σχεδιάσουν με τη βοήθεια της εκπαιδευτικού ένα επιτραπέζιο παιχνίδι μέσω Powerpoint, το οποίο θα είναι το τελικό προϊόν της μαθησιακής διαδικασίας.

Αναφορικά με τους στόχους σε επίπεδο συναισθημάτων, οι μαθητές θα είναι ικανοί να διασκεδάσουν με τη συμμετοχή τους σε δραστηριότητες και τη συνεργασία με τα άλλα μέλη της ομάδας σε όλη τη διάρκεια υλοποίησης του Προγράμματος. Επιπλέον, θα μπορέσουν να νιώσουν ασφάλεια και εμπιστοσύνη μέσα στην ομάδα και την ελευθερία να εκφράσουν τη χαρά, τον ενθουσιασμό αλλά και τον προβληματισμό τους καθώς και να μάθουν να συνεργάζονται με όλες τις κοινωνικές ομάδες στην καθημερινή πραγματικότητα.

Μεθοδολογία-θεωρητικό πλαίσιο

Αναμφίβολα, μέσα στα πλαίσια του σύγχρονου εκπαιδευτικού συστήματος, το Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών προάγει τη διαθεματική προσέγγιση της γνώσης, την αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών, την εισαγωγή των σχεδίων εργασίας (project), καθώς και την εφαρμογή της ομαδοσυνεργατικής μεθόδου στη μαθησιακή διαδικασία έτσι ώστε να αναπτυχθεί η πρωτοβουλία, η αυτενέργεια και η κριτική σκέψη των μαθητών. Κατ' επέκταση, η εφαρμογή των παραπάνω μεθόδων και τεχνικών στην υλοποίηση του εν λόγω Προγράμματος στόχευσε στην αυτενεργό μάθηση των μαθητών και τους παρότρυνε να μαθαίνουν πώς να μαθαίνουν (learn how to learn), πώς να ενεργούν αλλά και πώς να συμβιώνουν με τους άλλους.

Αρχικά, η διαθεματική προσέγγιση κρίθηκε απαραίτητη διότι η πολύπλευρη διερεύνηση και μελέτη ενός θέματος που άπτεται πολλών και διαφορετικών γνωστικών αντικειμένων προωθεί μια ολιστική προσέγγιση της γνώσης και παροτρύνει τους μαθητές να την συνδέσουν με τη ζωή. Σχεδιάζοντας εκ τούτου δραστηριότητες, η υλοποίηση των οποίων απαιτούσε το συνδυασμό διαφορετικών μαθημάτων όπως της Γεωγραφίας, της Ιστορίας, των Αγγλικών, των Τ.Π.Ε. αλλά και των Εικαστικών παρείχε στους μαθητές τη δυνατότητα να αντιληφθούν τη συσχέτιση διαφορετικών επιστημονικών αντικειμένων και τη συμβολή τους σε όλες τις εκφάνσεις της καθημερινής ζωής. Επιπλέον, η διαθεματική προσέγγιση της δράσης έδωσε την δυνατότητα να εξασφαλιστούν η κινητοποίηση και η ενεργοποίηση των μαθητών, καθώς οι τελευταίοι είχαν την ευκαιρία να εργαστούν σε ομάδες με συνεργατικό πνεύμα, να αναπτύξουν όλες τις δυνατότητές τους όπως γνωστικές, κοινωνικές και συναισθηματικές, ενώ παράλληλα αξιοποιήθηκαν οι εμπειρίες και τα ενδιαφέροντά τους. Επιπρόσθετα, έγινε μια απόπειρα να καλλιεργηθούν και να αναδειχθούν δεξιότητες, στάσεις και αξίες που θεωρούνται ουσιώδεις και αφορούν στη δημιουργικότητα, την αναγνώριση και το σεβασμό του άλλου και του διαφορετικού, καθώς και την προώθηση της συνεργασίας επιτυγχάνοντας ταυτόχρονα τη διάχυση των ευρωπαϊκών ιδεών με έναν διεπιστημονικό τρόπο.

Επιπλέον, η αξιοποίηση των Τ.Π.Ε. στη διεξαγωγή του Προγράμματος προσέδωσε μια πιο ελκυστική και ενδιαφέρουσα προοπτική στη συνολική μαθησιακή διαδικασία. Η χρήση των ΤΠΕ στα σχολεία αποσκοπεί τόσο στην καλλιέργεια και στην ανάπτυξη της δημιουργικής και κριτικής σκέψης των μαθητών όσο και στην αλλαγή της διδακτικής πρακτικής, της διαδικασίας μάθησης και επικοινωνίας (Bruce, 2008). Κατ' αυτόν τον τρόπο, προωθήθηκε η διερευνητική και συνεργατική μάθηση καθώς οι μαθητές, μέσω της χρήσης των υπολογιστών και του διαδικτύου, ανέλαβαν πρωτοβουλίες και επικοινωνήσαν μεταξύ τους τις πληροφορίες που εντόπισαν και έμαθαν «πώς να μαθαίνουν». Ως προς αυτόν τον σκοπό, οι δραστηριότητες οι οποίες σχεδιάστηκαν και υλοποιήθηκαν ήταν κατά κύριο λόγο βιωματικού τύπου, με στόχο τη μετάδοση γνώσεων και αξιών μέσα από το παιχνίδι, τη χρήση του διαδικτύου, την καλλιτεχνική έκφραση και τη δημιουργικότητα.

Επιπρόσθετα, η εκπόνηση του συγκεκριμένου Προγράμματος στηρίχθηκε στη μέθοδο σχεδίου εργασίας (project), η οποία συνιστά μια ομαδική διαδικασία μάθησης στην οποία συμμετέχει ενεργά όλη η ομάδα και θέτει στο επίκεντρο της μαθησιακής διαδικασίας τις βιωματικές καταστάσεις των παιδιών στο πλαίσιο μιας επικοινωνιακής αλληλεπίδρασης. Οι ίδιοι οι μαθητές γίνονται πρωταγωνιστές της δικής τους μάθησης μέσω της έρευνας, αναζήτησης και καταγραφής των πληροφοριών, προάγοντας με αυτόν τον τρόπο την μαθητοκεντρική διδασκαλία. Άλλωστε, η μέθοδος σχεδίου εργασίας (project) η οποία επιτρέπει την ανάπτυξη της αυτενέργειας και πρωτοβουλίας των μαθητών καλλιεργώντας με αυτόν τον τρόπο τις συνεργατικές τους δεξιότητες (Ματσαγγούρας, 2002) συνιστά μια από τις πιο αποτελεσματικές μεθόδους διδασκαλίας του σύγχρονου σχολείου μακριά από τη στεία γνώση που απορρέει από την μετωπική δασκαλοκεντρική διδασκαλία. Το σχολείο, αντίθετα, πρέπει να είναι μαθητοκεντρικό, κοινωνιοκεντρικό και βιωματικό, με όλους τους συντελεστές του συμμετόχους, χώρος ελκυστικός, χώρος καλλιέργειας της δημιουργικότητας του μαθητή και όχι μόνο χώρος στερεότυπης μετωπικής (Θεοφιλίδης, 1997; Χρυσάφιδης, 1994).

Επιπλέον, η μεθοδολογική προσέγγιση που ακολουθήθηκε για την υλοποίηση του εν λόγω Προγράμματος ήταν αυτή της ομαδοσυνεργατικής διδασκαλίας η οποία συνιστά μια αποτελεσματική προσέγγιση μάθησης διότι ενθαρρύνει την ενεργοποίηση και συμμετοχή των μαθητών στη μαθησιακή διαδικασία και καλλιεργεί τις δεξιότητες του διαλόγου, της διαπραγμάτευσης και της συνεργασίας για την επίτευξη ενός κοινού στόχου. Αναμφισβήτητα, η ομαδοσυνεργατική διδασκαλία οφείλει να αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι της εκπαιδευτικής διαδικασίας καθ' ότι τα οφέλη της είναι βαρυσήμαντα. «Η ομαδοσυνεργατική προσέγγιση υλοποιείται μέσα από την κινητοποίηση μαθητικών μικροομάδων για τη διεξαγωγή μέρους ή όλων των διδακτικών και των μαθησιακών δραστηριοτήτων μέσα σε πλαίσια συνεργατικών σχέσεων (Ματσαγγούρας, 2000). Άλλωστε, στόχος του σύγχρονου σχολείου είναι να δημιουργήσει «τον ολοκληρωμένο και αυτόνομο δημοκρατικό πολίτη που θα αισθάνεται και θα λειτουργεί ως συνυπάρχων και θα είναι ικανός, μέσα από τη δια βίου εκπαίδευση, όχι μόνο να ανταποκρίνεται δημιουργικά και με αποτελεσματικότητα στις προκλήσεις των ραγδαίων και απρόβλεπτων εξελίξεων της πολυπολιτισμικής κοινωνίας και της παγκοσμιοποιούμενης οικονομίας της εποχής μας, αλλά και να δρα, ατομικά και συλλογικά, στη διαμόρφωση του κοινωνικού γίνεσθαι, με κριτήρια τα ατομικά δικαιώματα και την κοινωνική δικαιοσύνη» (Ματσαγγούρας, 2008).

Κατά συνέπεια, η κατάκτηση της γνώσης επήλθε με την παρατήρηση, τη συνεργασία, την ανταλλαγή απόψεων και τη λήψη πρωτοβουλιών καθώς και την όσο το δυνατόν, περιορισμένη παρέμβαση της εκπαιδευτικού. Ο ρόλος της εκπαιδευτικού ήταν κατά κύριο λόγο συντονιστικός και υποστηρικτικός, προσπαθώντας να περιορίσει την παρέμβασή της σε επεξηγήσεις και κατευθυντήριες οδηγίες αλλά και παρέχοντας βοήθεια όπου ήταν

απαραίτητο για την ομαλή διεξαγωγή των δραστηριοτήτων. Προς αυτόν το σκοπό, επιλέχθηκαν δραστηριότητες βιωματικού χαρακτήρα οι οποίες στόχευαν στην ανάληψη πρωτοβουλιών από τους μαθητές, την κριτική ανταλλαγή απόψεων και την καλλιέργεια συνεργατικού και ομαδικού πνεύματος.

Δραστηριότητες

1^η Συνάντηση (2 διδακτικές ώρες)

1^η Δραστηριότητα: Με σκοπό να διερευνήσει η εκπαιδευτικός τις προϋπάρχουσες εμπειρίες και γνώσεις των μαθητών σχετικά με την Ευρωπαϊκή Ένωση, έθεσε την ερώτηση «Τι γνωρίζετε για την Ευρωπαϊκή Ένωση». Ακολούθησε ένας καταγιγισμός ιδεών (brainstorming) και οι απαντήσεις των μαθητών καταγράφηκαν στον πίνακα σε μορφή λέξεων-φράσεων κλειδιών. Επίσης, έγινε αναφορά στο μύθο της Ευρώπης, τον οποίο οι μαθητές είχαν συζητήσει με τον δάσκαλό τους στα πλαίσια του μαθήματος της Ιστορίας.

2^η Δραστηριότητα: Έχοντας ως στόχο να γνωρίσουν οι μαθητές τις χώρες της Ε.Ε., πραγματοποιήθηκε μια περιήγησή τους στο επίσημο site της Ε.Ε. http://europa.eu/index_el.htm σχετικά με τα κράτη- μέλη της Ε.Ε., τις πρωτεύουσές τους, την έκτασή τους, τα νομίματα και τις γλώσσες που ομιλούνται σε αυτές. Είναι αλήθεια ότι υπήρχαν χώρες, τα ονόματα των οποίων δεν είχαν ακούσει οι μαθητές. Επίσης, έγινε αναφορά στο ενιαίο νόμισμα των ευρωπαϊκών χωρών, το ευρώ, την ημέρα εορτασμού της Ε.Ε., την 9η Μαΐου, τη σημαία της Ε.Ε. και τον συμβολισμό της καθώς και στο σύνθημα της Ε.Ε.: «Ενωμένοι στην πολυμορφία». Στη συνέχεια, αναδύθηκε το ερώτημα από την εκπαιδευτικό προς τους μαθητές «Με τι θα θέλετε να ασχοληθούμε όσον αφορά την ΕΕ;». Η απάντηση των μαθητών ήταν άμεση λέγοντας ότι θα ήθελαν πολύ να ταξιδέψουν σε αυτές τις χώρες και να γνωρίσουν διάφορα αξιοθέατα από κοντά. Η συζήτηση αυτή με τους μαθητές αποτέλεσε αφορμή για να ξεκινήσει το ταξίδι τους στις χώρες της Ε.Ε.

2^η Συνάντηση (2 διδακτικές ώρες)

1^η Δραστηριότητα: Ανακοινώθηκε στους μαθητές από την εκπαιδευτικό ότι το ταξίδι τους θα ξεκινούσε με μια ωραία μουσική. Στην αίθουσα πολλαπλών χρήσεων, οι μαθητές πασμένοι σχηματίζοντας έναν κύκλο, έκλεισαν τα μάτια τους και άκουσαν τον ευρωπαϊκό ύμνο. Ζητήθηκε από τους μαθητές να κινηθούν στο χώρο όπως αυτοί ένιωθαν και να εκφραστούν με όποιο τρόπο ήθελαν. Στη συνέχεια, οι μαθητές ρωτήθηκαν τι συναισθήματα τους δημιούργησε το συγκεκριμένο άκουσμα καθώς και ποιος θα μπορούσε να είναι ο τίτλος του συγκεκριμένου ύμνου. Η πλειονότητα των μαθητών ανέφερε ότι τα συναισθήματα που ένιωσαν ήταν χαρά, ηρεμία και γαλήνη. Στη συνέχεια, ενημερώθηκαν ότι η μελωδία αυτή ήταν ο Ύμνος της Ε.Ε. ο οποίος έχει τίτλο «Ωδή στη χαρά», προέρχεται από την Ενάτη Συμφωνία του Λούντβιχ βαν Μπετόβεν και εκφράζει τα ευρωπαϊκά ιδανικά της ελευθερίας, της ειρήνης και της αλληλεγγύης. Ακολούθησε συζήτηση σχετικά με ποια χώρα οι μαθητές επιθυμούσαν να ταξιδέψουν και να εξερευνήσουν περαιτέρω και εκ των υστέρων ανακοίνωσαν στην ολομέλεια ποια χώρα θα ήθελε ο καθένας να επισκεφθεί. Στη συνέχεια, με τη βοήθεια του βιβλίου «Ζωγραφίζω την Ευρώπη», έκδοσης της Ε.Ε. οι μαθητές γνώρισαν τις σημαίες και τις πρωτεύουσες των χωρών της Ε.Ε. και παράλληλα δόθηκε στον κάθε μαθητή φωτοτυπία της σελίδας που αφορούσε το δικό του κράτος για να ζωγραφίσει τη σημαία του.

2^η Δραστηριότητα: Έχοντας μιλήσει για το διαχωρισμό των όρων Ευρώπη και Ευρωπαϊκή Ένωση, δόθηκε στους μαθητές ένας χάρτης της Ευρώπης από το έντυπο «Η Ευρώπη κι Εσύ» και τους ζητήθηκε να χρωματίσουν μόνο τα κράτη-μέλη της Ε.Ε. με χρώματα της επιλογής

τους. Στο σημείο αυτό, οι μαθητές χωρίστηκαν σε ομάδες ανάλογα με τα χαρτάκια που τυχαία επέλεξαν στα οποία είχαν αναγραφεί κάποιες από τις αξίες που διέπουν την Ε.Ε. όπως «ειρήνη», «αλληλεγγύη», «αλληλοσεβασμός», «συνεργασία» και «ισότητα». Με αυτόν τον τρόπο, οι ομάδες των μαθητών ονομάστηκαν με βάση την ευρωπαϊκή αξία την οποία είχαν τυχαία επιλέξει και όλες οι δραστηριότητες υλοποιήθηκαν με τη σύνθεση αυτών των ομάδων. Οι μαθητές παρουσίασαν το χάρτη τους και ανά ομάδες ανέφεραν εν χορώ και έδειχναν ταυτόχρονα τα κράτη- μέλη καθώς και τις πρωτεύουσές τους. Σε αυτό το σημείο, οι μαθητές εξοικειώθηκαν με τα ονόματα των χωρών και των πρωτευουσών τους στα αγγλικά.

3^η Συνάντηση (2 διδακτικές ώρες)

1^η Δραστηριότητα: Με στόχο να εμπειδώσουν σε μεγαλύτερο βαθμό οι μαθητές τα κράτη μέλη της Ε.Ε. και τις πρωτεύουσές τους στα αγγλικά, κλήθηκαν σε ομάδες να παίξουν ένα παιχνίδι με τίτλο «Guess the capital /the country» κατά τη διάρκεια του οποίου η εκπαιδευτικός έλεγε μια χώρα στα αγγλικά και οι μαθητές ανά ομάδες έπρεπε να πουν όλοι μαζί την πρωτεύουσά της και αντίστροφα στο άκουσμα μιας πρωτεύουσας, να πουν την χώρα χρησιμοποιώντας την αγγλική γλώσσα έχοντας βέβαια μπροστά τους τον χάρτη τον οποίον είχαν ζωγραφίσει ως βοηθητικό εργαλείο. Νικήτρια ομάδα ήταν αυτή η οποία είχε τις περισσότερες σωστές απαντήσεις.

2^η Δραστηριότητα: Στην προσπάθεια να αφομοιώσουν καλύτερα οι μαθητές τις χώρες, τις σημαίες τους καθώς επίσης και τις πρωτεύουσές τους, χωρίστηκαν σε ομάδες και πήραν μέρος σε ένα παιχνίδι αντιστοιχίσης σημαίας-χώρας -πρωτεύουσας. Με τη βοήθεια ενός χρονόμετρου, η κάθε ομάδα αξιολογήθηκε με βάση τον χρόνο που χρειάστηκε να ομαδοποιήσει και να αντιστοιχίσει σωστά τις καρτέλες. Η νικήτρια ομάδα ήταν αυτή που είχε σωστές αντιστοιχίσεις και χρειάστηκε τον λιγότερο χρόνο. Οι μαθητές ενεργοποιήθηκαν σε μεγάλο βαθμό και συνεργάστηκαν για να φέρουν εις πέρας την παραπάνω δραστηριότητα.

4^η Συνάντηση (2 διδακτικές ώρες)

1^η Δραστηριότητα: Στην αίθουσα πολλαπλών χρήσεων, οι μαθητές χωρίστηκαν σε ομάδες, και χρησιμοποιώντας το λογισμικό του Google Earth, περιηγήθηκαν στις χώρες που είχαν επιλέξει να εξερευνήσουν, στις πρωτεύουσές τους καθώς και σε κάποια σημαντικά αξιοθέατα. Ακολούθησε συζήτηση σχετικά με τις εντυπώσεις που δημιούργησε στους μαθητές η εικονική τους επίσκεψη στις χώρες της Ε.Ε.

2^η Δραστηριότητα: Σε επόμενη φάση, οι μαθητές επισκέφθηκαν την ιστοσελίδα http://europa.eu/kids-corner/index_el.htm και πιο συγκεκριμένα τη «Γωνιά του Παιδιού», έναν χώρο αφιερωμένο στα παιδιά, όπου περιηγήθηκαν σε διαδραστικά παιχνίδια με σκοπό να γνωρίσουν την Ευρώπη, την ιστορία αλλά και τον πολιτισμό της.

Στο σημείο αυτό, ζητήθηκε από τους μαθητές να καταγράψουν οποιαδήποτε πληροφορία τους εντυπωσίασε σχετικά με την χώρα την οποία είχαν επιλέξει, με αποτέλεσμα να δημιουργήσουν κάποιες καρτέλες (fact file cards), καθεμία από τις οποίες αναφερόταν σε μια μόνο χώρα. Επίσης, για την δραστηριότητα αυτή χρησιμοποιήθηκε το «Διαβατήριο για την Ευρωπαϊκή Ένωση», από το οποίο οι μαθητές άντλησαν ενδιαφέρουσες πληροφορίες σχετικά με τις χώρες της Ε.Ε.

5^η Συνάντηση (4 διδακτικές ώρες)

1^η Δραστηριότητα: Ως συνέχεια της προηγούμενης συνάντησης οι μαθητές μοιράστηκαν τις πληροφορίες που τους είχαν εντυπωσιάσει με τους συμμαθητές τους και ακολούθησε

συζήτηση. Έπειτα, οι μαθητές έπαιζαν ένα παιχνίδι σε ζευγάρια με τίτλο «Βρες ποια χώρα είσαι», στο οποίο κάθε μαθητής έβαζε στην πλάτη του συμμαθητή του την κάρτα μιας χώρας και δίνοντας κάποια στοιχεία για αυτήν, ο δεύτερος έπρεπε να βρει σε ποια χώρα αναφερόταν.

2η Δραστηριότητα: Αξιοποιώντας τις σημαντικές πληροφορίες που είχαν εντοπίσει και καταγράψει στις καρτέλες των χωρών τους, αποφασίσαμε από κοινού να κατασκευάσουμε ένα επιτραπέζιο παιχνίδι, στόχος του οποίου θα ήταν οι μαθητές να ανατροφοδοτήσουν τις αποκτηθείσες πληροφορίες διασκεδάζοντας αλλά και να παροτρύνουν και τους άλλους συμμαθητές τους να αποκτήσουν διάφορες γνώσεις για τις χώρες της Ε.Ε. με έναν διασκεδαστικό τρόπο. Μετά από αυτήν την απόφασή μας, ακολουθήσαμε όλα τα στάδια υλοποίησης της ιδέας μας για κατασκευή επιτραπέζιου παιχνιδιού: χωρισμός σε ομάδες εργασίας, ανάθεση αρμοδιοτήτων ανάλογα με τις δεξιότητες των μαθητών, καταγισμός ιδεών για τη μορφή του παιχνιδιού και τον τίτλο του καθώς και τους κανόνες με βάση των οποίων θα παιζόταν. Έπειτα, οι μαθητές έκαναν μια επιλογή των σημαντικότερων για αυτούς πληροφοριών και τις παρέθεσαν σε μορφή ερωτήσεων πολλαπλών επιλογών και στη συνέχεια, με τη βοήθεια της εκπαιδευτικού σχεδίασαν το παιχνίδι καθώς και τις καρτέλες των ερωτήσεων σε Powerpoint. Δημιουργήσαμε συνολικά 200 ερωτήσεις πολλαπλών επιλογών. Ο τίτλος του παιχνιδιού επιλέχθηκε να είναι «Όταν κοιτάς από ψηλά, μοιάζει η Ευρώπη με ζωγραφιά». Οι μικροί ταξιδευτές κάνουν το γύρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης με ένα ανεμόπτερο. Θαυμάζουν από ψηλά τα σημαντικότερα πολιτιστικά μνημεία της και επιλέγουν ποιά από αυτά θα επισκεφτούν από κοντά, ταξιδεύοντας οδικώς. Για να ολοκληρώσουν όμως το ταξίδι τους με επιτυχία, απαιτείται από τους μαθητές να απαντήσουν σωστά στις ερωτήσεις. Τέλος, το σχέδιο όπως παρουσιάζεται στο σχήμα, δόθηκε στο τυπογραφείο για την κατασκευή του παιχνιδιού.

Σχήμα 1. Όταν κοιτάς από ψηλά, μοιάζει η Ευρώπη με ζωγραφιά

6^η Συνάντηση (2 διδακτικές ώρες)

Σε επόμενη φάση, ζητήθηκε από τους μαθητές να παρουσιάσουν τη χώρα τους σε μια αφίσα περιλαμβάνοντας σημαντικές πληροφορίες για αυτήν όπως την πρωτεύουσά της, το νόμισμα, τη σημαία, τις γλώσσες που ομιλούνται σε αυτήν την χώρα και ένα σημαντικό αξιοθέατο αυτής της χώρας το οποίο επιθυμούσαν να προβάλουν γιατί αξίζει κανείς να επισκεφθεί! Επίσης, κατέστη σαφές ότι θα μπορούσαν να συμπεριλάβουν κι άλλες πληροφορίες όπως την τοπική κουζίνα κάθε χώρας, σημαντικές προσωπικότητες οι οποίες κατάγονται από αυτήν καθώς και οποιαδήποτε άλλη πληροφορία θεωρούσαν σημαντική για την ολοκληρωμένη εικόνα αυτής της χώρας. Η χαρά τους ήταν απεριγράπτη καθώς υπήρχε έντονος συναγωνισμός για το καλύτερο πόστερ. Ακολούθησε φωτογράφιση των

έργων και βιντεοσκόπηση της παρουσίασης των μαθητών. Επιπλέον, μια ομάδα μαθητών ανέλαβε την πρωτοβουλία να δημιουργήσει ένα βίντεο με τα σημαντικότερα κατ' αυτούς αξιοθέατα των χωρών της Ε.Ε., το οποίο είχαν ευκαιρία να το παρουσιάσουν στους υπόλοιπους συμμαθητές τους.

7^η Συνάντηση (2 διδακτικές ώρες)

Οι μαθητές είχαν την ευκαιρία να παίξουν το παιχνίδι, το οποίο οι ίδιοι δημιούργησαν και απέκτησαν γνώσεις με έναν διασκεδαστικό τρόπο. Κλείσαμε την εν λόγω δράση με διαλογική συζήτηση αξιολογώντας το όλο πρόγραμμα και εκφράζοντας τις εμπειρίες, τις εντυπώσεις και τα συναισθήματα που μας δημιούργησε το ταξίδι μας στις χώρες της Ε.Ε. Τέλος, οι μαθητές βραβεύθηκαν για τη συμμετοχή τους στο Πρόγραμμα Teachers for Europe, γεγονός που τους ενθουσίασε ιδιαίτερα.

Αποτελέσματα-αξιολόγηση του προγράμματος

Τα αποτελέσματα της δράσης μας κρίνονται θετικά και σημαντικά σε όλα τα επίπεδα της αρχικής στοχοθεσίας μας. Οι μαθητές εξοικειώθηκαν με το θεσμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης, έμαθαν την ιστορία και τη βασική δομή της, ταξίδεψαν νοερά στις 28 χώρες που την απαρτίζουν καθώς και σε σημαντικά πολιτιστικά ορόσημα αυτών των χωρών και έγιναν κοινωνοί των ευρωπαϊκών ιδεών. Ταυτόχρονα συνειδητοποίησαν τη διαπολιτισμικότητα της Ευρώπης καθώς και τη διαφορετικότητα σε θέματα πολιτισμού, γλώσσας, ηθών και εθίμων. Επιπλέον, ήρθαν σε επαφή με σημαντικές προσωπικότητες οι οποίες έχουν διακριθεί στην ευρωπαϊκή σκηνή και ανακάλυψαν ομοιότητες αλλά και διαφορές στον τρόπο ζωής των λαών της Ε.Ε.

Όσον αφορά τις δυσκολίες κατά τη διάρκεια υλοποίησης του Προγράμματος, θα μπορούσε να επισημανθεί ότι το βασικότερο θέμα προβληματισμού ήταν ο περιορισμένος χρόνος, ο οποίος ήταν διαθέσιμος για την εκπόνηση της δράσης. Για αυτό το λόγο, το χρονοδιάγραμμα που είχε τεθεί αρχικά, τηρήθηκε σε μεγάλο βαθμό αλλά με αρκετό το αίσθημα της πίεσης του χρόνου από μέρους της εκπαιδευτικού. Επίσης, σχετικά με τυχόν δυσκολίες που αντιμετώπιζαν οι μαθητές στο σχεδιασμό του επιτραπέζιου παιχνιδιού, η βοήθεια της εκπαιδευτικού κατέστη απαραίτητη.

Αναμφίβολα, οι μαθητές επέδειξαν ιδιαίτερο ενθουσιασμό και προθυμία να συμμετέχουν ενεργά σε όλες τις δραστηριότητες, να δημιουργήσουν προσωπικά αλλά και ομαδικά έργα αποτυπώνοντας το ταξίδι τους στη χώρα που οι ίδιοι επέλεξαν. Επιπρόσθετα, αξιοποίησαν τις νέες τεχνολογίες, περιηγήθηκαν στον επίσημο ιστότοπο της Ε.Ε., έπαιξαν διαδραστικά παιχνίδια και αναζήτησαν πληροφορίες στο διαδίκτυο. Ο βιωματικός χαρακτήρας των περισσότερων δραστηριοτήτων οι οποίες υλοποιήθηκαν ενθουσίασε τους μαθητές, κράτησε αμείωτο το ενδιαφέρον τους και έδωσε μια διαφορετική και ενδιαφέρουσα διάσταση στην καθημερινή εκπαιδευτική διαδικασία ενισχύοντας την ενεργή συμμετοχή και κατ' επέκταση την αυτοπεποίθησή τους, καλλιεργώντας την κριτική τους σκέψη και αναδεικνύοντας τη μεταγνώση. Ταυτόχρονα, η εργασία σε ομάδες έδωσε στους μαθητές τη δυνατότητα να καλλιεργήσουν το ομαδικό και συνεργατικό τους πνεύμα αλλά και να νιώσουν την ασφάλεια και αυτοπεποίθηση να εκφράζουν ελεύθερα και αβίαστα τη γνώμη τους, να μοιράζονται τις εμπειρίες τους αλλά και να σχεδιάσουν ένα πρωτότυπο επιτραπέζιο παιχνίδι με τίτλο «Όταν κοιτάς από ψηλά, μοιάζει η Ευρώπη με ζωγραφιά». Ταυτόχρονα τους δόθηκε η ευκαιρία να διασκεδάσουν παίζοντας το παιχνίδι που οι ίδιοι, με τη βοήθεια της εκπαιδευτικού, δημιούργησαν καλλιεργώντας ένα συναισθημα ηθικής ικανοποίησης.

Εν κατακλείδι, οι μαθητές εμπλούτισαν τις γνώσεις και τις εμπειρίες τους σχετικά με τον θεσμό της Ε.Ε. και τα κράτη- μέλη της και συνειδητοποίησαν –παρά το νεαρό της ηλικίας τους, ότι είναι μέλη μιας ευρύτερης ευρωπαϊκής κοινότητας στην οποία οφείλουν να συμμετέχουν ενεργά και υπεύθυνα σε ατομικό αλλά και συλλογικό επίπεδο. Επιπρόσθετα, κατέστησαν ικανοί να συνειδητοποιήσουν την πολυμορφία και πολύ-πολιτισμικότητα της Ε.Ε. και την ανάγκη σεβασμού των διαφορετικών πολιτισμών αλλά και να καλλιεργήσουν την εθνική και ευρωπαϊκή τους συνείδηση.

Συμπεράσματα

Αναμφισβήτητα, η συμμετοχή μας στο καινοτόμο Πρόγραμμα Teachers4Europe ήταν αρκετά εποικοδομητική καθώς για την υλοποίησή του δόθηκαν πολλές ευκαιρίες στους μαθητές να αποκτήσουν νέες γνώσεις, να βιώσουν ποικίλα συναισθήματα, να θεμελιώσουν συνεργασίες που απέδωσαν αλλά και να υιοθετήσουν υγιείς στάσεις και αξίες. Μέσα από ένα περιπετειώδες ταξίδι στις χώρες της Ε.Ε., οι μαθητές ανακάλυψαν καινούργιες γνώσεις και πληροφορίες παίζοντας, διασκεδάζοντας και ανταλλάσσοντας τις εντυπώσεις και τα συναισθήματα τους με τους συμμαθητές τους. Εξίσου σημαντικό βέβαια ήταν και το γεγονός ότι οι μαθητές εξοικειώθηκαν με το ευρωπαϊκό οικοδόμημα του οποίου όλοι είμαστε πολίτες, απέκτησαν εθνική και ευρωπαϊκή συνείδηση και το σημαντικότερο συνειδητοποίησαν το αξιακό πλαίσιο που θέτει η Ε.Ε. προσβέδοντας αρχές και αξίες για τον άνθρωπο, όπως η συνεργασία, η αλληλεγγύη, η ειρήνη, η ελευθερία, η δικαιοσύνη, η δημοκρατία και η ισότητα. Συνεπώς, αν η Ε.Ε. θέτει αυτό το πλαίσιο, απομένει στη διακριτική ευχέρεια όλων μας να αναλαμβάνουμε πρωτοβουλίες ως ενεργοί πολίτες για την έμπρακτη εφαρμογή των αξιών αυτών στη ζωή μας.

Αναφορές

- Bruce, B. (2008), *Learning at the Border: How Young People Use New Media for Community Action and Personal Growth*. In Ch. Angeli & N. Valanides (eds.), *Proceedings of the 6th Panhellenic Conference with International Participation: ICT in Education*. 25-28 September, Cyprus, pp.3-10.
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2014). *Διαβατήριο για την Ευρωπαϊκή Ένωση*. Λουξεμβούργο: Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2014). *Ζωγραφίζω την Ευρώπη*. Βέλγιο: Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2014). *Η Ευρώπη κι εσύ*. Λουξεμβούργο: Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή. (2014). *Πάμε να εξερευνήσουμε την Ευρώπη*. Λουξεμβούργο: Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
- Θεοφιλίδης, Χ. (1997). *Διαθεματική προσέγγιση της διδασκαλίας*. Αθήνα: Γρηγόρης.
- Ματσαγγούρας, Η. (2000). *Ομαδοσυνεργατική Διδασκαλία και Μάθηση*. Αθήνα: Γρηγόρης.
- Ματσαγγούρας, Η. (2008). *Ομαδοσυνεργατική Διδασκαλία και Μάθηση*. Αθήνα: Γρηγόρης.
- ΥΠΕΠΘ, (2002) *Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών*. Αθήνα: Παιδαγωγικό Ινστιτούτο.
- Χρυσοφίδης, Κ. (1994) *Βιωματική ή επικοινωνιακή διδασκαλία. Η εισαγωγή της μεθόδου project στο σχολείο*. Αθήνα: Gutenberg.